

ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ

УДК 630.90 : 502.2

НАПРЯМИ РЕФОРМУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОЇ СТРУКТУРИ УПРАВЛІННЯ ЛІСОВИМ ГОСПОДАРСТВОМ

М.Х. Шершун

доктор економічних наук

провідний науковий співробітник лабораторії екологічного менеджменту

Інститут агроекології і природокористування НААН

Обґрунтовано наукові підходи до формування системи управління лісовим господарством, які, на відміну від існуючих, базуються на врахуванні ресурсно-виробничого потенціалу й дають змогу розмежувати функції управління землями лісогосподарського призначення і лісогосподарським виробництвом. Запропоновано схему реформування структури управління лісогосподарським виробництвом шляхом поділу господарських, управлінських та контрольних функцій, яка передбачає поступову корпоратизацію державного сектору лісового господарства і забезпечує отримання конкурентних переваг унаслідок синергетичного ефекту.

Ключові слова: лісове господарство, структура, управління, реформування, корпоратизація, ефект, функції.

Незважаючи на прийняті державні програми розвитку лісової галузі й Концепцію реформування та розвитку лісового господарства, їх виконання відбувається надто повільно. Відсутність даних щодо реалізації програмних передбачень і показників значно ускладнює здійснення практичного менеджменту, їх коригування та прийняття ефективних управлінських рішень. Недоліки організаційно-економічного забезпечення та нормативно-правових актів стосовно лісівництва і ведення лісового господарства, недосконале впровадження економічних механізмів розкриття сутності продуктивного використання земель лісогосподарського призначення обумовлюють важливість та актуальність проведення наукових досліджень з метою впровадження реформ.

Проблеми сталого розвитку економіки, реформування природно-ресурсної сфери і раціонального природокористування висвітлено в наукових працях відомих вітчизняних і зарубіжних учених, серед яких слід відзначити роботи І. Бистрякова, І. Вахович, О. Веклич, Т. Галушкіної, З. Герасимчук, Я. Дяченка, В. Кравціва, Л. Мельника, В. Міщенко, Ю. Туниці, С. Харічкова, М. Хвесика, Є. Хлобистова та інших.

Окремі питання щодо збалансованого розвитку та реформування лісового господарства розглядаються у працях І. Антоненко,

С. Біднячука, А. Бобка, В. Голяна, Т. Довгого, О. Дребот, Н. Зіновчук, Я. Ковалю, В. Лаврова, П. Лакиди, С. Мельника, Є. Мішеніна, В. Пили, І. Синякевича, О. Фурдичка, О. Шубалого та ін. Незважаючи на значну кількість виконаних досліджень, сьогодні недостатньо вивченими залишаються проблеми реформування структури управління лісовим господарством у контексті збалансованого розвитку.

Метою статті є наукове обґрунтування організаційно-економічних засад реформування структури управління лісовим господарством України.

Діяльність лісогосподарського комплексу як цілісної системи і підсистеми національної економіки України спрямована на виконання трьох груп завдань: забезпечення соціальних функцій відтворення, збереження та примноження лісів і лісових земель України як природних ресурсів – її національного багатства; здійснення виробничо-господарських функцій з метою раціонального використання лісосировинних ресурсів, виробництва промислової продукції, товарів народного споживання, надання послуг населенню; реалізація екологічної функції лісів та лісових ресурсів, підвищення ґрунтозахисних, водоохоронних функцій та пом'якшення змін клімату.

Перший аспект дає змогу визначити ліс і лісові землі як природний ресурс дер-

жави і з цих позицій оцінювати ресурсний потенціал її лісового фонду. Другий стосується питань, пов'язаних з виробничо-господарською діяльністю, спрямованою на збереження ресурсного потенціалу лісового фонду і його раціонального використання. Основним критерієм оцінки такої діяльності може бути показник, що характеризує рівень використання виробничого потенціалу галузі. Залежно від рівня і мети досліджень ресурсно-виробничий потенціал лісового господарства поділяється за рівнями управління, включаючи галузевий, регіональний, виробничо-господарської структури (лісогосподарське об'єднання, підприємство), і видами ресурсів (трудовий, кадровий, сировинно-матеріальний, технічний, фінансовий, економічний тощо). Екологічний потенціал забезпечує максимальне використання водохоронних, ґрунтозахисних, кліматорегулюючих та інших корисних функцій лісів. При цьому критерієм оптимальності останніх є забезпечення екологічної стабільності певного регіону.

Найбільш повно лісогосподарський комплекс характеризує економічний потенціал, який визначається ще й кількістю трудових ресурсів та якістю їх підготовки, величиною виробничих потужностей і будівельних організацій, протяжністю тран-

спортних шляхів та наявністю транспортних засобів, виробничою спроможністю господарства і рівнем продуктивності сільськогосподарських угідь, розвитком галузей невиробничої сфери, досягненнями науки і техніки [1, с. 15].

Формування економічного потенціалу зумовлюється найрізноманітнішими факторами та умовами: прискоренням розвитку науково-технічного прогресу, покращенням використання засобів виробництва, зростанням та ступенем використання трудового потенціалу, поліпшенням розташування продуктивних сил на території, динамічною зміною економіки загалом – упровадженням ринкових методів господарювання, роздержавленням окремих виробничих ланок народного господарства, можливістю виходу на зарубіжний ринок, розвитком міжнародної економічної інтеграції та ін. Особливістю впливу цих чинників на економічний потенціал є те, що кожний з них стосується не всього потенціалу, а окремих його складових. У зв'язку з цим новий, більш високий рівень економічного потенціалу формується як інтегрований результат потенціальних економічних можливостей усіх його внутрішніх елементів (рис. 1).

Отже, економічний потенціал є узагальнюючим показником, який характеризує

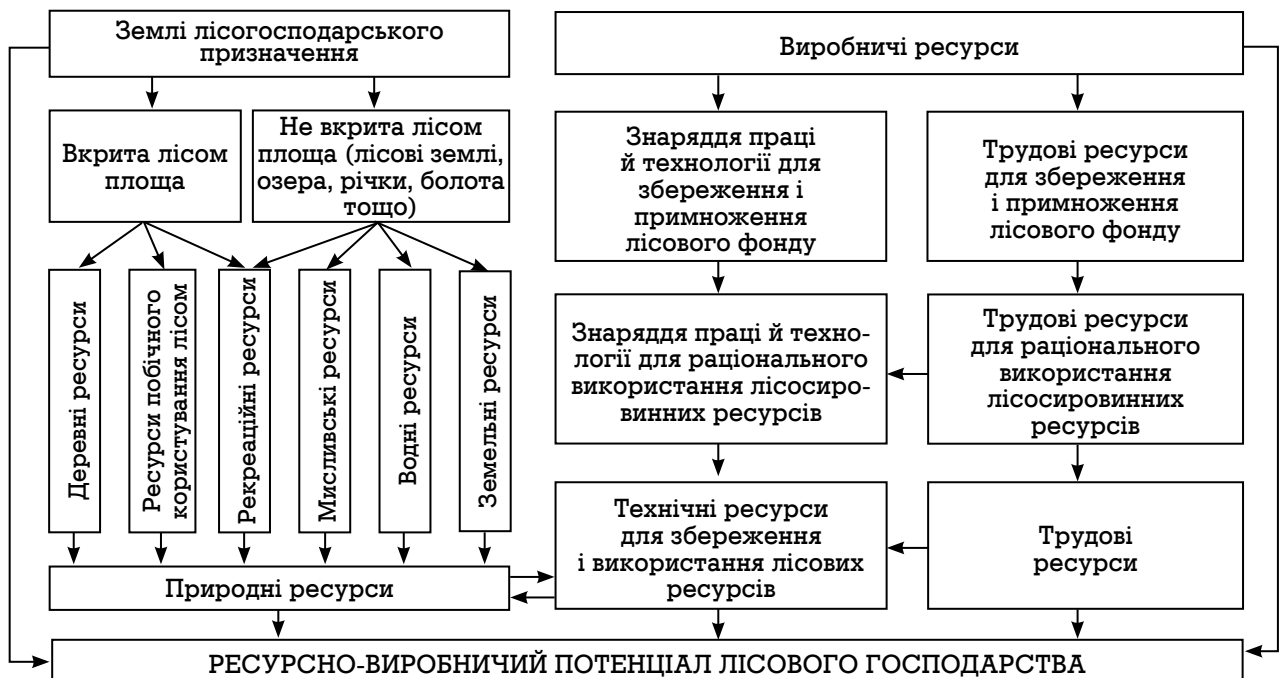

Рис. 1. Схема формування ресурсно-виробничого потенціалу лісогосподарського комплексу

рівень економічного розвитку та органічно поєднує в собі природні, виробничі, науково-технічні й культурні потреби всього суспільства чи регіону.

Об'єктивними механізмами економічної організації соціально-економічних систем є державне регулювання і ринок. Включення ринкового механізму в економічну організацію не є самоціллю, а повинно спрямовуватися на підвищення ефективності та динамічний розвиток системи. Ринок як механізм самоорганізації соціальних еколого-економічних систем забезпечує право вибору і пов'язані з ним ризик і відповідальність. Істотний вплив мають інституційне середовище та організаційні форми виробництва й управління, які структурують діяльність економічних суб'єктів. Поєднання державних методів регулювання та ринкових механізмів саморегулювання

забезпечує створення стійкої системи на різних її рівнях, здатної до самоорганізації, яка характеризується динамічністю розвитку.

Вивчення теоретико-методологічних підходів вітчизняних та зарубіжних учених до визначення понять *лісоуправління, управління лісами, управління лісовим господарством* з позиції методології системного аналізу дало нам підстави обґрунтувати їх як системну економічну категорію через мету, елементи і властивості й сформулювати концептуальну модель системи управління лісовим господарством (рис. 2).

Структура системи лісоуправління охоплює наступні підсистеми: державне управління лісами, управління власністю на ліси, управління лісовим господарством як видом економічної діяльності відповідно до класифікатора видів економічної діяльності

Рис. 2. Модель системи управління лісовим господарством

(КВЕД). У підсистемі державного управління лісами розглядаються лісова політика, нормативно-правова база, державний нагляд, контроль; управління власністю на ліси – форми і права власності, економічна реалізація прав власності, права користування лісовими ділянками; управління лісовим господарством як видом економічної діяльності – види економічної діяльності (лісівництво, лісозаготівлі), організаційно-правові форми організацій, багаторесурсне лісоуправління.

Структура системи лісоуправління визначається роллю та значенням кожного її елемента. Форма організації та взаємозв'язки між елементами системи визначають її зміст. Із зміною організаційних форм і економічних відносин відбувається якісне перетворення системи лісоуправління, що підтверджується вітчизняною та зарубіжною практикою в галузі використання, охорони, захисту і відтворення лісів. На кожному етапі використання та відтворення лісових ресурсів формується певна система управління лісовим господарством на базі економічних відносин між їх суб'єктами у процесі використання та відтворення продуктів і послуг лісу.

Формування економічних відносин у лісовому секторі економіки визначається формами власності. Проблеми власності взагалі, у тому числі на лісовий фонд, є багатоаспектними, що відображають глибинні процеси функціонування і трансформації соціально-економічних систем. Методологічно проблема прав власності на лісовий фонд розглядається як підсистема системи лісоуправління та ведення лісового господарства, трансформація якої є основою перетворень організаційно-управлінського та економічного механізмів системи загалом. У господарській діяльності між суб'єктами економічних відносин виникають відносини присвоєння-відчуження, які реалізуються за допомогою правомочностей щодо володіння, користування і розпорядження, закріплених у правових нормах. Тому власність досліджується як юридична та як економічна категорії.

Організаційний поділ лісового адміністрування (державного управління лісами) і лісового менеджменту (управління лісовим господарством) базується на розмежуванні функцій. До функцій лісового адміністру-

вання належать: розробка правил, обов'язкових для всіх власників лісу, у тому числі в державних лісах; нагляд за виконанням правил; розробка процедур, що сприяють виконанню правил. За державної власності на лісовий фонд держава створює органи з ведення лісового господарства. Така організація може наділятися багатьма правами власників лісу [4, с. 67]. Ведення лісового господарства – лісокористування та відтворення, як впливає з вітчизняної та зарубіжної практики, може бути передане недержавним (приватним) організаціям на правах концесії, оренди, підряду. Права та обов'язки організації визначаються в договорі, а відносини влади-підпорядкування замінюються горизонтальними договірними відносинами. Система договірних відносин відповідає сутності ринкової економіки, є більш гнучкою, але вимагає забезпечення договірних зобов'язань.

Господарські функції щодо використання та відтворення лісів мають виконуватися організаціями на принципах підприємництва, що забезпечить мотиваційні механізми залучення інвестиційних ресурсів для модернізації, економічну відповідальність за прийняті управлінські рішення. Умови створення цих організацій мають бути обґрунтовані бізнес-проектами. У малолісних районах немає умов для прибуткової діяльності лісового господарства. Основними напрямками розвитку тут є утримання та догляд за лісом, рекреаційне користування, виконання робіт з лісорозведення, користування недревними ресурсами та інше.

Система управління лісоресурсним потенціалом та його просторовою організацією, виходячи із теоретико-методологічних постулатів управління, узагальнено являє собою цілеспрямований вплив на процеси розвитку лісового сектору, забезпечення стійкості лісоресурсних систем, переходу їх з одного стану в інший відповідно до визначених цілей. Утім, вихід лісового господарства з кризового стану без різних форм власності й організації виробництва, реструктуризації фінансової політики ускладнюватиметься.

Так, основний зміст Концепції реформування та розвитку лісового господарства України включав обґрунтування цілей і завдань діяльності державних органів управління у сфері використання, охорони, захисту й відтворення лісів. У концептуальному

аспекті пропонувалося спрямувати організаційно-правові зусилля на підтримку лісокористувачів, що забезпечують глибоку безвідхідну переробку деревної сировини [5, с. 11]. Причому мета стійкого управління лісами полягала у збереженні їх екологічного й ресурсного потенціалу, задоволенні потреб суспільства в лісових ресурсах на основі науково обґрунтованого раціонального, невиснажливого й багатогоцілового лісокористування, охорони, захисту й відтворення лісів, збереження біорізноманіття. Поняття стійкості управління лісами поряд з екологічним, соціальним і культурним аспектом включало економічний, що передбачав фінансування програмних заходів за участю промислових підприємств, суспільних і міжнародних фондів, юридичних і фізичних осіб.

Крім того, у документі зазначалося, що ефективно використання лісів, задоволення потреб суспільства в лісових ресурсах регулюється різними державними органами виконавчої влади й не може бути реалізоване без лісової промисловості, діяльність і розвиток якої регулюється іншим програмними документами.

Сьогодні в лісоресурсній сфері сформувалася ситуація, за якої: зберігаються командно-адміністративні структури, здійснення демократичних перетворень ускладнене (інколи стримується), реформування відносин власності на ліси і лісові ресурси зволікається, економічні важелі у процесі господарювання недостатньо реалізуються [5, с. 8].

Оскільки в системі лісового сектору ми маємо справу з відновлюваних ресурсами лісу, це певним чином впливає на проблему ефективного використання та відтворення лісових ресурсів. Ще більш цікавим і продуктивним є ресурсно-економічний потенціал лісового сектору економіки нашої країни після усвідомлення такого ефекту, як сумісність здійснення на одній і тій же території лісового фонду кількох видів лісокористування. Так, наприклад, можливе одночасне поєднання захисних послуг лісу, рекреаційного лісокористування та збору недревних лісових продуктів, котрі доповнюються можливістю використання асиміляційного ресурсу, тобто ліси надають при цьому екологічні послуги, працюючи як «легені» нашої планети. Саме в цьому і багато чому іншому полягає унікальність лісогоспо-

дарської галузі, яка своїми різноманітними й різнорідними особливостями позначається на структурі побудови і розвитку лісового сектору, а також його організаційно-економічному механізмі.

Відмежування господарських функцій від управлінських у рамках нинішніх лісгоспів, очевидно, призведе до поділу останніх на дві структури з різними організаційно-правовими формами: лісгоспи – державні унітарні підприємства та лісництва – державні установи. У результаті такого поділу неминучі перегрупування робочої сили, вирішення питання про основні засоби, у тому числі транспорт, ремонтні майстерні та інші.

До функцій державних унітарних підприємств – лісгоспів перейде управління лісогосподарським виробництвом та безпосередня реалізація заходів, а саме:

- відтворення, виконання робіт з лісового насінництва, гідромеліорації, ведення лісового господарства, раціонального використання земель лісового фонду, збереження і посилення захисних, водоохоронних, рекреаційних та інших корисних природних властивостей лісів;
 - рубки проміжного користування та інші;
 - забезпечення охорони лісів від пожеж (облаштування протипожежних бар'єрів, догляд за мінералізованими смугами та протипожежними розривами, будівництво доріг протипожежного призначення, ремонт і утримання телефонного та радіозв'язку, наймання тимчасових пожежних сторожів, утримання технічних засобів і коней лісової охорони, протипожежна пропаганда);
 - забезпечення захисту лісів від шкідників і хвороб (лісопатологічний моніторинг, наземні заходи боротьби, біотехнічні заходи).
- Функції державних установ – лісництва полягатимуть в управлінні державним майном та наданні державних послуг, зокрема:
- надання прав користування ділянками лісового фонду;
 - здійснення державного моніторингу лісів;
 - ведення державного обліку лісового фонду, розроблення пропозицій з віднесення чи переведення в установленому порядку лісів до груп лісів і категорій захищеності лісів першої групи, а також перенесення лісів з однієї групи лісів або з категорії за-

хищеності лісів першої групи відповідно в іншу групу або категорію;

- ведення державного лісового кадастру;
- розгляд клопотань про переведення лісових земель у нелісові і земель лісогосподарського призначення – у землі інших категорій;
- забезпечення проведення лісовпорядкування;
- надання державних послуг, пов'язаних із забезпеченням інформацією про стан ділянок лісового фонду, організацією вибору ділянок для дозволених видів лісокористування;
- надання консультаційних послуг лісокористувачам [3, с. 15].

У зв'язку з необхідністю формування конкурентного середовища у сфері лісокористування та лісовідтворення, а також з метою посилення фінансової самодостатності лісових господарств актуалізується проблема інституціоналізації реформування відносин власності на лісові ресурси за такими напрямками [3, 6, 7]:

- корпоратизація державного сектору лісового господарства, тобто участь у великих лісопромислових корпораціях з державними правами на землі лісогосподарського призначення;
- перехід захисних лісових насаджень до власників сільськогосподарських угідь, що сприятиме підвищенню ефективності агролісомеліоративних заходів та вирішенню відповідних фінансових проблем;
- формування орендних відносин, пов'язаних з використанням сировинних, екологічних та соціальних функцій лісів на окремих ділянках лісового фонду;
- збільшення площі замкнених лісових ділянок у межах сільськогосподарських підприємств, які можуть передаватися у приватну власність.

Тобто система користування та управління лісами може бути реалізована за допомогою державно-приватного партнерства (створення державно-приватних підприємств – ДПП) у системі орендних відносин, коли держава і приватний бізнес однаковою мірою рівновідповідальними за результати прийнятих рішень у сфері використання та відтворення лісів, що стане організаційною та економічною базою ефективного екологоорієнтованого лісового менеджменту. Для

того, щоб ці результати давали економічну вигоду двом сторонам, реалізації будь-якого великомасштабного проекту освоєння лісів повинно передувати ретельне професійне вивчення ринку з оцінкою попиту на плановані обсяги виробництва лісопродукції [6].

Участь приватного сектору в капіталі державного підприємства має супроводжуватись корпоратизацією і створенням спільних підприємств, тобто можливістю розвитку державних корпорацій лісового господарства, що, у свою чергу, дасть змогу знаходити додаткові кошти на лісоохоронні та лісовідновлювальні заходи.

Разом із тим у нинішній ситуації для формування конкурентоспроможних виробництв необхідні вертикально або горизонтально інтегровані структури, здатні забезпечити перетікання технологій, кадрів та інших ресурсів і контролювати внутрішні ціни з метою досягнення конкурентоспроможності кінцевої продукції. Такі структури спроможні розвивати життєздатні виробництва, спираючись на внутрішні ресурси і зберігаючи можливість розширеного відтворення в несприятливих умовах.

Очевидним є положення, що чим більші масштаби виробництва, тим складніша його структурна композиція, тим більш високим вимогам має відповідати управління елементами такого виробництва. Характерні особливості лісової, лісопереробної промисловості та лісового господарства – це повсюдність розміщення підприємств, необхідність системи міжгалузевих і міжрегіональних зв'язків.

Участь держави в інтеграційних процесах доцільно розширювати й підсилувати, адже дедалі очевиднішою стає загроза витіснення українських підприємств не тільки із зовнішніх, але й внутрішніх товарних ринків. Тому чинник часу в інтеграції вітчизняних підприємств стає вирішальним, що вимагає одночасно зі створенням сприятливих умов прямих динамічних дій держави з формування корпорацій. Крім того, збереження високих господарських ризиків у реальному секторі економіки, дефіцит ефективних власників, низка інших чинників, пов'язаних з інституціональною недосконалістю економіки, не дають змогу повною мірою покладатися винятково на ініціативу підприємств, їхніх власників щодо раціональної інтеграції у промисловість [2].

Інтеграція здійснюється для досягнення певних цілей за рахунок отримання додаткових переваг від об'єднання ресурсів, наприклад більш ефективного використання ресурсів, набуття додаткових конкурентних переваг. Останні часто називають синергетичним ефектом, тобто це ефект від об'єднання приватного і державного секторів, який полягає в тому, що вартість, утворена в результаті об'єднання, перевищує вартість її частин.

Створення та збалансований розвиток корпорацій у сфері управління землями лісогосподарського призначення як об'єктом державної власності сприятимуть ефективному вирішенню завдання збереження лісів, забезпечуючи виконання лісівничих принципів (безперервності і невиснажливості лісокористування) та одночасно отриманню максимальної і економічно виправданої кількості продукції і послуг з кожного гектара лісових земель. У цьому полягає виконання головного обов'язку держави як власника лісів – зберігати і примножувати лісові ресурси для нинішнього і майбутніх поколінь, що, у свою чергу, буде сприяти підвищенню зайнятості місцевого населення.

Таким чином, корпоратизація державного сектору лісового господарства передбачає збалансовану взаємодію трьох складових життя населення на конкретній території: економічного розвитку, соціального благополуччя та екологічної безпеки. Стосовно лісового господарства України це означає:

- ведення інтенсивного лісового господарства та лісокористування, що не завдають шкоди лісовим екосистемам, і максимальне вилучення доходу із заготовлених лісових ресурсів, рекреаційного лісокористування, налагодження виробництва матеріалів із низькосортної деревини;
- високу зайнятість населення в усіх підгалузях лісового сектору економіки, забезпечену системою лісової освіти і повною соціальною інфраструктурою;
- збереження лісових екосистем та поліпшення показників біологічної різноманітності лісів шляхом організації ведення лісового господарства та лісокористування в рамках лісових екосистем з урахуванням біологічних особливостей лісів.

ВИСНОВКИ

Структура системи лісоуправління включає такі підсистеми: державне управ-

ління лісами, управління власністю на землі лісогосподарського призначення, управління лісовим господарством як видом економічної діяльності відповідно до класифікатора видів економічної діяльності. Такі наукові підходи дають змогу розмежувати функції управління та відповідають основним вимогам ринкової системи господарювання.

Обґрунтовано поділ лісового адміністрування (державного управління лісами) і лісового менеджменту (управління лісовим господарством), що базується на розмежуванні господарських, управлінських та контрольно-наглядових функцій. З огляду на необхідність формування конкурентного середовища у сфері лісокористування та лісовідтворення, а також з метою посилення фінансової самодостатності лісових господарств запропоновано механізм корпоратизації державного сектору лісового господарства шляхом участі у великих лісопромислових корпораціях із державними актами на землі лісогосподарського призначення. Створення та розвиток корпорацій у сфері управління лісогосподарськими землями як об'єктом державної власності може забезпечити ефективне виконання завдань збереження лісів з дотриманням лісівничих принципів, отримання економічно обґрунтованої кількості продукції і послуг з одиниці площі земель лісогосподарського призначення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. *Колісник Б.* Методологічні засади організації системи інтегрованого управління ефективністю лісового комплексу / Б. Колісник // *Економіст*. – 2010. – № 8. – С. 14–17.
2. *Ліщук М.Є.* Напрямки реформування системи управління лісами в контексті національної лісової політики [Електронний ресурс] / М.Є. Ліщук, О.М. Шубалий. – Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua>.
3. *Петров В.Н.* Возможный сценарий развития структуры управления лесным хозяйством / В.Н. Петров // *Лесное хозяйство*. – 2002. – № 5. – С. 37–41.
4. *Фурдичко О.І.* Лісова галузь України в контексті збалансованого розвитку: теоретико-методологічні, нормативно-правові та організаційні аспекти: [монографія] / О.І. Фурдичко, В.В. Лавров. – К.: Основа, 2009. – 424 с.
5. *Шершун М.Х.* Реформування лісового господарства в контексті проведення земельної реформи в Україні / М.Х. Шершун,

- О.І. Дребот // Економіка АПК. – 2011. – № 10. – С. 7–13.
6. *Kimmins J.P.* Forest ecology. A Foundation for Sustainable Forest Management and Environmental Ethics in Forestry / J.P. Kimmins. – Saddle River, N.J.: Prentice Hall, 2003. – 720 p.
7. The Montréal Process. Criteria and indicators for the conservation and sustainable management of temperate and boreal forests [Електронний ресурс] / Third Edition, December 2007. – Режим доступу: <http://www.rinya.maff.go.jp/mpci>.

УДК 330.15:338.43

ОСОБЛИВОСТІ ВОДОЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АГРАРНОГО СЕКТОРУ І НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ ТА ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОСТІ

Л.В. Левковська

*доктор економічних наук, старший науковий співробітник,
завідуюча відділом економічних проблем водокористування,*

А.М. Сундук

кандидат економічних наук, старший науковий співробітник,

Т.І. Добрянська

аспірантка

*Державна установа «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку
Національної академії наук України»*

У статті досліджено основні характеристики водозабезпечення аграрного сектору та населення України, їх особливості в системі продовольчої безпеки та енергоефективності. Запропоновано стратегічні й тактичні пріоритети поліпшення водозабезпечення, які дадуть змогу вагомо поліпшити його базові характеристики.

Ключові слова: водозабезпечення, сталий розвиток, аграрний сектор, населення, продовольча безпека, енергоефективність, напрями поліпшення.

Збільшення кількості населення Землі, обсягів споживання ресурсів і знищення природних екосистем призвели до того, що на початку ХХІ століття на глобальному рівні набуло пріоритетності питання гарантування сталого розвитку людства. Ключовим фактором останнього є забезпеченість водними запасами як одним з найбільш важливих видів ресурсів, необхідних не лише для світового економічного зростання, але й виживання людства. Про важливість цих ресурсів наголошується і в заключному документі Конференції ООН зі сталого розвитку 20–22 червня 2012 р. у Ріо-де-Жанейро (Бразилія). Україна, аналогічно до інших держав, у власному розвитку відчуває весь комплекс переваг і проблем, які локалізуються у площині водних ресурсів. Маючи

значну кількість водних об'єктів, вона не має достатнього рівня водозабезпеченості. Особливо загострилася ситуація щодо населення, яке змушене споживати воду низької якості і в недостатній кількості. Крім того, на думку значної кількості вчених, одним з ключових напрямів розвитку України в майбутньому буде аграрний сектор економіки, функціонування якого неможливе без прийнятної кількості водних ресурсів. Від сталого розвитку аграрної сфери, у свою чергу, суттєво залежать гарантування продовольчої безпеки та енергоефективність економіки держави.

Актуальність роботи визначається необхідністю подолання негативних тенденцій у сфері водокористування аграрного сектору та населення, які здійснюють корелюючий